

# LOGISZTIKAI BIZTOSITÁS

## HOGYAN TERVEZNEK AZ EZREDFORDULÓ "LOGISTEN"-JEI

Balla Tibor<sup>1</sup>

*Motto: "A görög, a bizánci és a római hadseregekben "logista" elnevezésű hivatalnokok dolgoztak, akik főfeladata a hadseregek pénzügyi ellátása volt. A római légiók ellátását a "logisten" elnevezésű személyek végezték"*

*A felvetett gondolatok aktualitását az adja, hogy az MH túljutott ez év elején is a költségvetése összeállításán. Az apropó mégis az, hogy kormányunk a korábbi hagyományoktól eltérően két évben határozta meg a tervezés időintervallumát, és ennek megfelelően is került jóváhagyásra Magyar Köztársaság 2001-2002 évi költségvetése. (2000 évi CXXXIII. törvény).*

A honvédelmi szervek **elemi** költségvetéseinek logisztikai előirányzat - javaslatai összeállításában sem tartalmi, sem formai nehézségek nem kerültek a felszínre, az első megközelítésben szokatlannak mondható feladat végrehajtásakor.

*A jobb megértés érdekében tekintsünk át néhány, a logisztikai költségvetés - gazdálkodás tágabb értelemben vett elméleti kérdését.*

A kormány költségvetésének összeállítása kötelezően vezetett számlákon alapul, amelyek a nemzetgazdasági elszámolásokhoz kapcsolódnak. A legtöbb országban az adott nemzet költségvetéséhez, a pénzügyi elszámolás mellett vagyonelszámolás, vagyonmérleg is kapcsolódik, amelyből az állami tulajdon változására lehet következtetni.

---

1. Balla Tibor alezredes, HM I. Területi Pénzügyi Számviteli Igazgatóság, Pénzügyi aligazgató

A katonai költségvetés jelenlegi magyarországi tervezési rendszerének általános rendje az úgynevezett **"kétkörös"** tervezési szisztémán alapul. Az első körbe a **fejzeti szintű** tervezés, míg a második körbe az **intézményi szintű** tervezés tartozik.

A **fejzeti szintű tervezés** az átlagos újságolvasó számára is jól ismert módon a Pénzügyminisztérium közvetlen irányításával folyik, bizottsági munka keretében, a folyamaton belül különböző előtervezési szakaszok és egyeztetési periódusokon keresztül.

Az **intézményi költségvetés** hadseregbeli sajátosságát elismerve a hadsereg szervezeti struktúráját alapul véve valamennyi jogi személyiségű, gazdasági - pénzügyi logisztikai szervezettel rendelkező katonai szervezet önálló gazdálkodási besorolással, intézményi költségvetést készít.

A gazdálkodó szervezetek az egyes címrend - kódokhoz tartozó költségvetési igényeiket **két számszaki** bizonyításban állítják össze.

Az **egyik számszaki bizonyítást** a logisztikai szervezeteknek kell összeállítani, a logisztikai kiadások és bevételek vonatkozásában. A **másik számszaki bizonyításban** a pénzügyi jellegű előirányzatokat kell megtervezni (ez utóbbi a személyi juttatások, járulékok valamint külön meghatározott dologi és egyéb kiadások, támogatások). **Kritikai észrevétellel élek annyiban**, hogy néhány honvédelmi szervnél a tervezési folyamatban még ma is 1997 évet megelőző formában a helyi pénzügyi szerv koordinációs szerepében, - ugyan a **"szakágra"** támaszkodva, - állítja elő mindkét tervjavaslati formát. A cél szempontjából nem tartható lényegi felvetésnek.

**Ami érdekesebb:** az államháztartás azon elvárása a védelmi tárcán belüli intézményi költségvetéssel szemben is, hogy az tartalmazza az előirányzatok teljes volumenét.

**A jelenlegi egység szintű költségvetési tervek nem minden esetben felelnek meg ennek a kritériumnak.** Fő oka, hogy a logisztikai szervezetek által készített központi ellátás tervszámai jelentős mértékben hiányoznak az említett **elemi** költségvetésből.

Ez a jelenség az elmúlt években megfigyelhető volt, de ennek fő oka az **elemi költségvetéshez "decentralizált"** központi költségvetés megosztott felhasználási jogkörében (tartalékképzések, átcsoportosítások) keresendő vagy a központi ellátás rendszerében. (Hangsúlyozom ez a tervszámok és a teljesítés viszonyában keresendő!).

Ezt a felvetést már 1997-ben publikálta a BKTE Védelemgazdasági Tanszékvezető **dr. Turák János** (hadtudomány 1997. 1 és 3. szám, "**A védelmi tervezés reformjának szükségessége**" és "**A védelemgazdasági tervezés reformjának lehetőségei**"). *Dr. Turák* gondolatait nem elvéve, de az akkori felvetéssel jelenleg is szembekerülve és újrafogalmazva új megállapításokat tehetünk.

A logisztikai tervteljesítés összehasonlításban a jelenlegi információs rendszerhez a pénzügyi tervek teljesítésére találhatunk adatokat.

**A védelmi tervező rendszer megújítása folyamatos feladat**, szükséges az újabb és újabb szemléletű védelmi erőforrás tervezés, amely egyre inkább feladatorientált, (mondhatjuk programorientált) rövid - közép és hosszú távú tervezéssel a normalizált és a programfeladatok tekintetében ellenőrzi a tervek teljesítését és azok hatékonyságát. De kanyarodjunk vissza "**logisten**"-jeinek tervezési metodikájához.

A szakirodalmak itt Európában és azon kívül a "**korrigált bázisalapú, teljesítményalapú, nullbázisú és az úgynevezett tervezés, programozás, költségvetés (PPBS)**" tervezési módokat ismeri.

**Magyarországon az államháztartás rendszerében jelenleg a korrigált bázisalapú tervezési rendszer az alkalmazott gyakorlat.** Az állami szabályozás keretén belül jogszabályokban rögzített technika alkalmazásának módszere az Államháztartásról szóló XXXVIII. tv. végrehajtására a költségvetési szervek tervezésének, gazdálkodásának, beszámolásának rendjéről szóló Kormányrendeletek.

**A költségvetés ezen, jelenlegi tervezési módszere lényegét tekintve alap előirányzatokból és előirányzati többletből tevődik össze.** A tervezés során az előző év jóváhagyott előirányzataiból kell kiindulni, amelyet különféle tényezők figyelembevételével korrigálni kell.

Ezek a tényezők a költségvetési szerv feladatváltásával vagy felépítésének változásaival lehetnek kapcsolatosak és az úgynevezett szerkezeti változás korrekciós tényezőjével foglalhatók össze. *Ez nem más mint amit a költségvetési szerv tartósan beépít feladatrendszerébe, de az is szerkezetváltás amit a továbbiakban nem lát el. Tehát a szerkezeti változás mind többletkiadást, mind előirányzat csökkenést indukálhat.*

Mint említettem Magyarországon az államháztartás tervezési gyakorlatában lényegében a **korrigált bázisalapú tervezés** módszerét alkalmazzák. A magyar államháztartás egy sajátosságban eltér a módszer klasszikus felépítésétől.

A korrigált bázis létrehozását követően *időszakosan alkalmazva az úgynevezett automatizmusok következő évi előirányzat alakító hatását.* A korrigált bázisra elsősorban az időszakban bekövetkező inflációs hatások mérséklésére van lehetőség. Ugyan így a Kormány által elfogadott, előirányzat - csoportonként külön mértékben meghatározott automatizmusok, amelyek százalékos mértékben a költségvetési irányelvekkel kerül meghatározásra.

Ilyen szinten a problémával természetesen a tervezési szinteknek megfelelően lehetőleg találkozni kell a tervezőnek.

A klasszikus bázis alapú tervezéstől még van egy eltérő sajátossága a hazai tervezésnek *ez a rendes és rendkívüli előirányzat fajták nevesítése.* Lényege, hogy a kiemelt előirányzat csoporton belül a több éven keresztül jelentkező huzamosabb ideje fennálló feladatok ellátására szolgáló költségvetést takarja.

***Rendkívüli előirányzat az amely kizárólag a tervezéssel meghatározott esztendőben képezi a költségvetési szerv kiadásait.***

Természetesen a költségvetés tervezésének általános elméleti kérdései a kétéves irányadó időszakban is értelmezhetők. Az előnyök és hátrányok felsorolása helyett a bázisalapú tervezés egyetlen **igazán vitatható hiányát** említem, a "**bázisalap**" indokoltságának tényét.

Már pedig ha megkérdőjelezhető az előző évi bázis indokoltsága, akkor megkérdőjelezhető a költségvetési szerv feladatainak és költségvetésének összhangja is. Ez úgy is igaz, hogy a központi költségvetés hosszútávon nem ismeri el a dologi kiadásokra ható erőteljes infláció ellentételezését, *így alacsony szinten rögzül a bázis, a következményt matematikai alapon is értelemszerű!*

A felsorolt négy tervezési módszerből célszerű még szót ejteni a *"Tervezés, programozás, költségvetés rendszer" (PPBS.)* tartalmáról.

Az Egyesült Államokból származik, ezt nevezzük *programköltségvetésnek*. Elsőként hadügyi területen került alkalmazásra, és **három fázist** különböztethetünk meg. **Elsőként** a célok definiálása, a jelenlegi helyzet számszerűsítése mellett, **majd** a megoldási változásokat szükséges kidolgozni, míg **végül** a kapcsolódó előirányzatokat határozzuk meg.

Ez a módszert állandóan a feladat és a végrehajtó szerv szükségességét vizsgálja, és a módszer alkalmazhatóságának egyik korlátja is. **Miért?** Az államháztartás jó értelemben vett *"bürokratikus"* rendszerekben működik, és mint ilyen az egyes szervezet az önigazolásra törekszik, így ez a tervezési technika a résztvevők ellenállásába ütközik.

*A teljesség igénye nélkül végrehajtott rövid áttekintésünk során megállapíthatjuk ismét, hogy a látszólagos tervezési újdonság a kétéves időtáv vonatkozásában nem hozott gyökeresen más tervezési technikákat.*

*Abban a tekintetben, hogy a gazdasági előrelátás hogyan alapozza meg a tervszámaink valóságát, már a félévi beszámolók idején érdemes újra szót emelni.*